

Helsingfors/Mariehamn 10.7.2013

Nr 27/13

Hänvisning Ålands lagtings skrivelser
3.6.2013, nris 150 och
153/2013.

Till Justitieministeriet

Ärende Utlåtande över följande av lagtinget 3.6.2013 antagna landskapslagar:

1. Landskapslag om tillämpning av lagen om skydd av djur som används för vetenskapliga ändamål eller undervisningsändamål (nedan landskapslagen).
2. landskapslag om ändring av djurskyddslagen för landskapet Åland.

Ålandsdelegationen avger i det följande ett gemensamt utlåtande över ovan nämnda landskapslagar.

Landskapslagarnas huvudsakliga innehåll

Landskapslagen är en sk. blankettlag, enligt vilken rikets lag om skydd av djur som används för vetenskapliga ändamål eller undervisningsändamål (FFS 497/2013, nedan rikslagen) med vissa i landskapslagen angivna avvikelser ska tillämpas i landskapet. Ändringar i rikslagen ska gälla från det de träder i kraft i riket. I djurskyddslagen intas hänvisningar till landskapslagen. Samtidigt överförs vissa myndighetsuppgifter till Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet.

Rikslagen innehåller bestämmelser om de tillstånd och godkännanden som krävs, om de myndigheter som styr och utövar tillsyn för verksamheten, om de centrala principerna för användningen av djur samt om administrativa tvångsmedel och påföljder.

Lagstiftningsbehörigheten

I en landskapslag kan enligt 19 § 3 mom. i självstyrelselagen för Åland för vinnande av enhetlighet och överskådlighet intas stadganden av rikslagstiftningsnatur som i sak överensstämmer med motsvarande stadganden i rikslag. Intagande av sådana stadganden i en landskapslag medför inte ändring i fördelningen av lagstiftningsbehörigheten mellan riket och landskapet.

Rikslagens syfte är att säkerställa att djur hålls och används för vetenskapliga ändamål eller undervisningsändamål enbart av behövliga och viktiga orsaker. Syftet med lagen är dessutom att säkerställa att så få djur som möjligt används för vetenskapliga ändamål eller undervisningsändamål och att djuren tillfogas så lite smärta, lidande, ångest eller bestående men som möjligt. Härigenom berör den nu aktuella lagstiftningen främst djurskydd och veterinärväsendet, vilka utgör landskapsbehörighet enligt 18 § 17 punkten i självstyrelselagen med de undantag som stadgas i 27 § 31-33 punkterna. I de sist nämnda punkterna har till rikets lagstiftningsbehörighet hänförts ärenden angående smittsamma sjukdomar hos djur och människor, förbud mot införande av djur och djurprodukter samt förebyggande av införsel av växtförstörare till landskapet. Beträffande förvaltningsbehörigheten anges i 30 § 8 punkten i självstyrelselagen att de uppgifter som enligt lagstiftningen om bekämpande av smittsamma sjukdomar hos människor och husdjur och lagstiftningen om förebyggande av införsel till landet av växtförstörare samt lagstiftningen om framställning och användning av gifter ankommer på en riksmyndighet, skall i landskapet skötas av landskapsregeringen eller annan i landskapslag bestämd myndighet. Ålandsdelegationen bedömer att den nu aktuella landskapslagstiftningen inte direkt berör angelägenheter som i nämnda lagrum hänförts till rikets lagstiftningsbehörighet.

Landskapslagen gäller även landskapsregeringen och under denna lydande myndigheter och inrättningar, undervisning samt näringsverksamhet på vilka områden lagstiftningsbehörigheten helt eller till de delar som berörs av föreliggande landskapslagar tillkommer landskapet enligt 18 § 1, 14 och 22 punkterna i självstyrelselagen.

Rikslagen tangerar rättsområdena mediciner och produkter av läkemedelstyp samt genteknik, vilka enligt 27 § 30 respektive 42 punkterna i självstyrelselagen är att hänföra till rikets lagstiftningsbehörighet.

Rikslagens 9 kap. innehåller bestämmelser om rätt att få tillträde till lokaler, rätt att få uppgifter, rätt att ta prover och utlämnande av sekretessbelagda uppgifter. I landskapets behörighet ingår även att lagstifta om övervakning och inspektioner inom landskapets behörighetsområden. Dessa bestämmelser kan beröra det i grundlagens 2 kap. 10 § garanterade skyddet för bl.a. privatlivet på vilket område

lagstiftningsbehörigheten jämlikt 27 § 1 punkten i självstyrelselagen tillkommer riket. Jämlikt grundlagens 10 § 3 mom. kan genom lag bestämmas om åtgärder som ingriper i hemfriden och som är nödvändiga för att de grundläggande fri- och rättigheterna ska kunna tryggas eller för att brott ska kunna utredas. Rikslagens bestämmelser om inspektioner har formulerats i enlighet med detta.

Till den del bestämmelserna i rikslagen berör angelägenheter som utgör riksbehörighet, kan de med stöd av 19 § 3 mom. i självstyrelselagen intas i landskapslagstiftningen. Med stöd av nämnda lagrum och 31 § i självstyrelselagen kan riksmyndigheter påföras uppgifter inom gränserna för sin allmänna behörighet.

Enligt landskapslagens 2 § 5 mom. utser riket med stöd av 59b § 3 mom. i självstyrelselagen delegationen för skydd av djur som används för vetenskapliga ändamål eller undervisningsändamål enligt 53 § i rikslagen. I nämnda lagrum i landskapslagen anges att delegationen utgör den nationella kommitté som varje medlemsstat ska inrätta enligt artikel 49 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2010/63/EU om skydd av djur som används för vetenskapliga ändamål, vilket även framgår av detaljmotiveringarna till rikslagens 53 § i regeringens proposition nr. 150/2012 rd. Enligt nämnda artikel 49 ska varje medlemsstat inrätta en nationell kommitté för skydd av djur som används för vetenskapliga ändamål. Kommittén ska ge råd åt de behöriga myndigheterna och djurskyddsorganen i frågor som rör införskaffande, uppfödning, hållande, skötsel och användning av djur i försök och se till att det sker utbyte av bästa praxis. De nationella kommittéerna ska utbyta information om arbetet i djurskyddsorganen och om projektbedömningen och dela med sig av bästa praxis inom unionen. Enligt Ålandsdelegationens uppfattning antyder artikel 49 i ovannämnda direktiv att varje medlemsstat endast kan ha en ansvarig central myndighet med ovan beskrivna uppgifter även gentemot unionen. Högsta domstolen har tolkat självstyrelselagens 27 § 4 och 42 punkter så att lagstiftningskompetensen åvilar riket i de fall där den EU-rättsliga normen riktar sig till medlemsstaten med ett krav på ett konkret handlande i förhållande till unionen och dess organ, som utesluter parallella lösningar. Det är då fråga om uppfyllande av en hela landet gällande förpliktelse till utländska makter (HD 28.8.1998). Sådana situationer har reglerats i självstyrelselagens 59b § 3 mom. Hänvisningen i landskapslagens 2 § 5 mom. till nämnda paragraf är enligt Ålandsdelegationens uppfattning korrekt.

I landskapslagens 4 § 2 mom. anges att samma avgifter ska tillämpas i landskapet som enligt rikslagens 54 § fastställs i riket med stöd av lagen om grunderna för avgifter till staten och samma arvoden som enligt rikslagens 55 § fastställs av jord- och skogsbruksministeriet. Bestämmelserna kan med stöd av 18 § 5 punkten i självstyrelselagen intas i landskapslagen.

Enligt landskapslagens 4 § 3 mom. ska vid tillämpningen av rikslagen bestämmelserna om straff i djurskyddslagen för landskapet Åland iakttas. Dessutom ska rikslagens särskilda straffbestämmelser tillämpas. Straffbestämmelserna kan med stöd av 18 § 25 punkten i självstyrelselagen intas i landskapslagstiftningen. I rikslagens straffbestämmelse anges att den som bryter mot ett förbud eller föreläggande som har meddelats med stöd av lagen och som har föränsats med vite, kan lämnas ostraffad för samma gärning. Med anledning härav konstateras att i landskapets behörighet enligt 18 § 25 punkten i självstyrelselagen även ingår att inta bestämmelser om när en person kan lämnas obestraffad, förutsatt att dessa bestämmelser inte berör den allmänna straffrätten, som utgör riksbehörighet enligt självstyrelselagens 27 § 22 punkt. Straffbestämmelserna föranleder inte anmärkningar.

Enligt 18 § 26 punkten i självstyrelselagen har landskapet rätt att lagstifta i fråga om utsättande och utdömande av vite samt förbud och andra tvångsmedel inom rättsområden som hör till landskapets lagstiftningsbehörighet. Bestämmelser härom har kunnat innefattas i landskapsregleringen.

Besvär bestämmelsen i landskapslagens 5 § överensstämmer med 25 och 26 § i självstyrelselagen.

I landskapslagens 6 § berättigas landskapsregeringen att inom landskapets behörighet genom landskapsförordning besluta att författningar som utfärdats med stöd av rikslagen ska tillämpas i landskapet oförändrade eller med i landskapsförordningen föreskrivna avvikelser. Med anledning härav konstateras att enligt 21 § 1 mom. i självstyrelselagen kan landskapsregeringen med stöd av ett bemyndigande i landskapslag utfärda landskapsförordningar i angelägenheter som hör till landskapets behörighet. Genom landskapslag ska dock utfärdas bestämmelser om grunderna för individens rättigheter och skyldigheter samt om frågor som enligt grundlagen och självstyrelselagen i övrigt hör till området för lag. Denna begränsning motsvarar begränsningen i 80 § 1 mom. i grundlagen. Detta innebär att det tydligt ska framgå hur normgivningsmakten delegeras och vilka områden och vilka angelägenheter delegeringen gäller. Om delegeringen av normgivningsmakten inte uppfyller de krav som grundlagen uppställer, står den i strid med 27 § 1 punkten i självstyrelselagen, som hänför stiftande av grundlag och avvikelser från grundlag till rikets behörighet. I så fall utgör ett delegeringsstadgande en behörighetsöverskridning.

Enligt ordalydelsen är delegeringsstadgandet i landskapslagens 6 § vagt till den del det bemyndigar landskapsregeringen att göra ändringar i bestämmelser som utfärdats med stöd av rikslagen. Innehållet i delegeringen preciseras och begränsas emellertid av den reglering som finns i rikslagen. Dessutom begränsas de ändringar som landskapsregeringen kan göra i förhållande till rikslagen ge-

nom att landskapsregeringen endast kan utfärda förordningar inom landskapets behörighet. Därtill avser stadgandet ändringar av riksförfattningar på förordningsnivå eller lägre nivå. Mot denna bakgrund föreligger inte en behörighetsöverskridning.

Inte heller delegeringsbestämmelsen i 17 § 2 mom. i landskapslagen om ändring av djurskyddslagen för landskapet Åland kan anses beröra grunderna för individens rättigheter och skyldigheter eller frågor som enligt grundlagen eller självstyrelselagen hör till området för lag.

Landskapslagen avser att genomföra Europaparlamentets och rådets direktiv 2010/63/EU i landskapet. Med anledning härav konstaterar Ålandsdelegationen att justitieministeriet i det nu aktuella ärendet meddelat att ministeriet inte avser att inkomma med en i överenskommelsen 4.3.2009 mellan Ålandsdelegationen och justitieministeriet avsedd bedömning av landskapslagars förenlighet med EU:s regelverk.

Ålandsdelegationens utlåtande

Ålandsdelegationen har med beaktande av självstyrelselagens för Åland stadganden funnit att hinder för ikraftträdande av landskapslagarna inte föreligger. Tillämpningen av hänvisningarna i landskapslagen om ändring av djurskyddslagen för landskapet Åland till landskapslagen om tillämpning av lagen om skydd av djur som används för vetenskapliga ändamål eller undervisningsändamål förutsätter att även sist nämnda landskapslag träder i kraft.

Närvarande Ordföranden Lindbäck, ledamöterna Erlandsson, Mäenpää och Peltonpää, jämte suppleanten Lindholm.

På Ålandsdelegationens vägnar:

Peter Lindbäck
ordförande

Rainer Åkerblom
sekreterare